

Acésta fôia ese
cate 3 côle pe luna
si costa 2-fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fôia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu. séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 7.

Brasiovu 1. Aprilie 1875.

Anulu VIII.

Sumariu: Afaceri de ale comunelor fostului regimentu I. romanescu de fruntaria. (Urmare). — Estrasu dein dioariulu vietii mele dela 15 Martie 1848 pana la 18 Ianuarie 1849. — Epistol'a generariului Urban, adressata càtra colonellulu regimentului Nr. 50 cu ocasiunea aniversarei secularie dela Cened'a 1863. — Progressele limbei besericesci in Romani'a. (Urmare). — Procesu verbale. — Bibliografia. — Publicarea baniloru incursi.

Maceri de ale comunelor fostului regimentu I. roma- nescu de fruntaria.

(Urmare.)

Mai liberu in actiunile sale a potutu fi comi-
tetulu intru promovarea bunei stari spirituali
a invetiatoriloru.

Fora indoiéla ar' fi fostu mai cu scopu, déca
directoriulu supremu alu scóleloru nóstre ar' fi potutu
visitá scólele indata la inceputulu anului, spre a le
cunósce mai deaprópe dein propria autopsia, petre-
cúndu la fie-care mai multu tempu, observandu
mersulu lucruriloru, ascultandu la propunere, pro-
punendu insusi, scurtu combatendu in faci'a locului
defectele observate, dandu in tóta privinti'a invia-
tiunile necesarie, pentru-cá asia mecanismulu internu
alu scólei — acestu cuventu luat in intielesulu celu
bunu — se apuce in cale regulata. Ne potendu-se
face acésta dein mai multe cause, si cu scopu de a
creá o base comuna pentru indrumarile urmatórie,
directoriulu supremu alu scóleloru elaborà mai antaiu
de tóte o instructiune pentru invetiatori
la tractarea obiectelor de invetiamentu,
care tiparindu-se, se tramese fia-carei scóle, câte in
done seau trei esemplaria.

In vér'a urmatória apoi directoriulu supremu
tienè cu invetiatorii nostri in Orlatu in tempu de
cinci septemani unu cursu suplementariu im-
preunatu cu conferentie, unde câte in 6—7
óre pe fie-care di se pertractará mai pe largu psi-
chologi'a elementaria cá faclia a pedagogiei, didac-
tic'a universale, disciplin'a scolaria, scriptolegi'a,
computulu, metodulu geografiei si istoriei naturale,
apoi gimnastec'a prin invetiatoriulu Pandrea, si can-
tulu prin invetiatoriulu Chirila. Nu va fi superfluu
a amenti, cà in tempulu cursului invetiatorii primira
dela comun'a Orlatu cortele gratuite, ér' dela comi-
tetu prandiu si cina, fóra cá spesele aceste in sum'a
de 418 fl. 88 cr. se fi atinsu càtu de pucinu fon-
dulu nostru scolastecu. Spesele de caletoria le por-
tara comunele respective, fia-care pentru invetiatorii
sei. Cu privire la importanti'a lucrului, precumu si
la impregiurarea, cà invetiatorii se schimba desu,
ar' fi fostu de doritu, cá cursurile si conferentiele
cu invetiatorii nostri se se fia continuatu si in anii

urmatori. Fiendu inse cà dela invetiatori mai cu
séma in acestu tempu de scumpete, nu se potu cere
sacrificia materiali, ér' comitetulu nepotendu dispune
de sumele necesarie, furamu necessitati a suspinde
deo-camdata aceste intruniri importante dein tóte
punctele de privire. Se amintimu numai casulu spe-
ciale, introducerea sistemului metricu, spre a carui
explicare, intrunirea tuturor invetiatoriloru nostri, la
o conferintia propria e o conditiune indispensabile.
Si in privinti'a acésta comitetulu 'si-va permite a
face propunerile de lipsa mai la vale.

Afora de instructiunea tiparita si de cursulu si
conferintiele dein Orlatu, comitetulu se mai folosi
inca de unu altu mediulocu, spre a dá invetiatori-
loru indrumarile necesarie, adeca de midiuloculu
circularielor, pe cari le emitea la tóta ocasiunea
si in cari tractá tóte laturile vietiei scolarie; comi-
tetulu dispuse adeca din capulu locului, cá la esa-
mene fia-care invetiatoriu se specifiche intr' unu con-
spectu propriu materi'a propusa dein fia-care obiectu
de invetiamentu in semestrulu espiratu. In modulu
acesta comitetulu erá in stare a judecá, intru càtu
se observa planulu de invetiamentu cu privire la
materia si procesulu propuneriloru. Defectele obser-
vate faceau apoi obiectulu circularieloru amintite.

Va fi chiar aici loculu a atenge mesurele luate
pentru o mai buna regulare seau organizare a in-
vetiamentului.

Prim'a cerintia in punctulu acesta e fóra indo-
iela unu planu de invetiamentu; inse unu planu lu-
cratu la més'a verde nu póte duce la scopu, ci se
cere, cá celu ce intreprinde elaborarea s'a, se cu-
nósca mai inainte fortiele, cari voru avé a-lu pune
in aplicare.

Considerandu acésta, directoriulu supremu, de si
recunoscù necesitatea planului de invetiamentu, nu
pasí indata la elaborarea lui, ci cu scopu de a cu-
nósce mai antaiu scólele si pre invetiatorii nostri
dupa capacitatea lor, schitià inca in cursulu dein
Orlatu materi'a, carea vine a-se propune in fia-care
clase, dein fia-care obiectu de invetiamentu, si co-
municandu-o cu invetiatorii presenti, i invità a fi in
pracs'a lor dein anii venitori cu atentiune mai cu
sema la impregiurarea, déca materi'a e chiaru de
ajunsu, seau prea pucina, seau prea multa.

Totu spre scopulu acesta, apoi si pentru evidenti'a progresului facutu si a vietiei scolare preste totu, se introduse portarea unui diuaru, in care fia-care invetiatoriu se noteze dupa fia-care óra de propunere, materi'a tractata, ocupatiunile date, pedepsele mai notabili, si scolarii absentí si presentí, cu numerulu. Pe basea esperientieloru culesse in modulu acest'a, directoriulu supremu a intreprinsu elaborarea unui planu de invetiamentu, in care materi'a de propusu se specifica nu numai dupa clase, ani si semestre, ci inca si dupa septemani, si óre. Déca acestu planu nu s'a potutu terminá si introduce in scólele nóstre inca cu inceputulu anului scolastecu curentu, caus'a e, cà precumu amentiramú dejá, ne aflamu in ajunulu introducerei sistemului metricu, de care unu planu de invetiamentu asia de specialu, cá celu intentionatu, trebue se tiena contu, altmintrea devine invecitu dein capulu locului. Speramu inse, cà cu ajutoriulu lui D-dieu noulu planu se va aflá cu inceperea anului scolastecu urmatoriu in man'a invetiatoriloru nostri.

In strinsa legatura cu invetiamentulu stau cartile si recuisele scolare. Conformu conclusului adusu de representanti'a generale la adunarea dein Maiu 1871, comitetulu in cea de antaiu siedintia a s'a dupa adunarea dein Septembre 1871 a statoritu cartile scolare pentru usulu invetiaceiloru, recomandandu altele pentru usulu invetiatoriloru, cari tóte se potú vedé dein instructiunea tiparita. Spre a facilitá provedérea scóleloru cu cartile introduce, comitetulu in interesulu invetiamentului aflá de bene, de si cu sporirea lucrureloru sale, a anticipá eforieloru cartile comandate, inse numai pe tempu scurtu, pàna-ce adeca se voru vende scolariiloru, avendu eforiele a garantá despre respunderea si administrarea prompta a pretiului cartiloru procurate. Mesur'a acésta, straina fiendu de ori-ce specula, dein contra prin obtinerea unui rabatu de 10 % recomandabile si dein punctu de vedere financiale, ne vomu permite a o supune incuventiarei inclitei representantie la finea acestui reportu.

Pentru limb'a magiara si germana comitetulu a obtinutu dela ministeriulu regescu de culte si instructiune publica gratisu câte 800 de Abedaria si câte 40 de indreptaria pentru invetiatori la tractarea loru. cari s'au si distribuitu pre la scóle dupa trebuintia, cu inviatiune a se petrece in inventariiele scólei si a se impartí pe la scolari numai spre folosire, pre càtu ambla la scóla.

Avendu in vedere importantia limbéi materne, atàtu pentru invetiamentulu dein scóla, càtu si pentru viéti'a practica si nationale, si cu scopu de a usiora invetiatoriloru esplicarea cartiloru de lectura, conditiune indispensabile pentru obtinerea unui progressu sanetosu, comitetulu a decisu a provedé bibliotecele scóleloru nóstre câte cu unu exemplariu dein „dictionariulu limbéi romane“ edatu de academi'a romana dein Bucuresci.

Academi'a la rogarea nóstra se invoí a ne dá 22 de exemplaria cu pretiulu de jumetate, pentru care actu de generositate comitetulu nu lipsí ai votá si tremite o adresa de multiamita. Ne rogamu, cá inclita representantia se benevoliesca a incuventiá spelele aceste, facute éراسi numai in interesulu prosperarei instituteloru nóstre de cultura.

Totu la rogarea comitetului, dr. Bock, renunitulu profesoriu dela universitatea dein Lipsi'a, benevoí a doná pentru scólele nóstre gratisu 100 de exemplaria dein opuscululu seu: Ueber die Pflege der geistigen und leiblichen Gesundheit des Schulkindes, prestandu dela sene chiaru si portulu postale dein Lipsi'a pana la Sabiiu. Comitetulu éراسi nu a intardiatu a-i multiamí de a drep-tulu si in publicitate pentru acestu daru generosu, ér' scóleloru nóstre le-a tramesu câte 2—3 exemplaria spre depunere in biblioteca si folosire.

In interesulu gradinaritului s'a procuratu unu numeru de exemplaria dein cartea: Cursu de practic'a gradinaritului de Georgiu Ventila, si s'a provediutu fia-care scóla câte cu unu exemplariu.

In fine folosale, ce le póte aduce in vietia o scrisore frumósa, suntu in comuna cunoscute. Cu scopu de a aduce invetiamentulu caligraficu in scólele nóstre éراسi la vechiulu seu renume, ne-amu compusu pentru trebuintiele nóstre modelle caligrafice proprie, cari litografandu-se si tragundu-se pe chartia grosa, s'au distribuitu pe la scólele nóstre câte in 6496 de exemplaria; asemenea amu compusu pentru man'a scolariiloru libelle câte de doue cóle de chartia buna, rastrata dupa inviatiunile nóstre.

Resultatele acestei reforme abia dupa unu anu scolastecu, suntu cele mai inbucuratórie.

Prosperarea unui institutu de cultura depende fórté multu dela frecuentarea aceluia dein partea scolariiloru. Considerandu acésta impregiurare, comitetulu si-a pusu tóta silinti'a spre a face, cá scólele nóstre se fia cercetate, si inca catu se póte de regulatu, de catra toti copii granitari oblegati spre acésta. Punendu casele de scóla in stare buna, aratandu invetiatoriloru cumu au se amble si se tracteze cu scolarii loru, si organisandu unu invetiamentu metodicu, prin acést'a amu sporitu in directu conditiunile pentru o cercetare mai regulata a scólei; cà-ci ar' fi lucru nenaturale, cá nescari copii, cari nu cunoscú inca folosulu scólei, se afle placere a petrece intr'o spelunca urita, cu unu omu nesuferibilu, ascultandu unu invetiamentu mechanicu, confusu, nemeticu.

Afara inse de acestea, comitetulu a luatú in privinti'a acést'a si mesuri mai directe. Mai antaiu de tóte a crediutu a regulá tempulu de scóla si de vacatiune; astu-feliu a dispusu, cá anulu scolastecu se se incépa cu 1 Septembre si in sensulu normativului se dure 9 luni; feriele principali de 2 luni se cadia in lunile de ver'a Iuliu si Augusta; lun'a

a trei'a se se impartia asia, cá se fia dile libere: la Cratiunu 4, la Pasci 6, la Rosalii 3; ér' restulu de 17 dile se lasà etorielloru a-lu impartí in ferie de câte 4—6 dile, cându voru cere lucrurele de campu. A dispusú mai departe, cá inainte de inceperea anului scolastecu se se compuna dupa formulariulu datu consemnarea copiiloru deobligati a frecuentá: scól'a de tóte dilele dela 6—12 ani, si cea de repetitiune dela 12—15 ani, si acea consemnare a-se inaintá indata comitetului spre informare si folosire in casuri de lipsa. Invetiatorii fura indatorati a portá despre cercetarea scólei o evidentia stricta, a insemná in tabelele tiparite spre acestu scopu in fiecare di inainte si dupa amiadi scolarii absentí si a-i aduce la cunoscinti'a deregatorii politice locale, spre a fi tractati in sensulu legei, ér' la finea fia-carei luni a substerne si comitetului unu conspectu, éراسi dupa formulariulu datu, dein care se se védia, cumu au cercetatu scolarii si invetiatorii scól'a in lun'a cutare, afara de acésta inse a reclamá si in decursulu lunei concursulu comitetului, de câte ori va cere necesitatea. Si cá se nu remana dein parte-ne nimicu neincercatu, amu crediutu totu spre scopulu acest'a a introduce la fia-care scóla o matricula cu rubricile: „numele copilului, loculu nascerei, numele parintiloru, anulu si diu'a nascerei scolariului, a intrarei si esirei sale din scóla.“

Cu tóte acestea, trebuie se o spunemu, cá rezultatulu nu a fostu pretotindenea celu doritu. Amu fi inse nedrepti, candu amu trece cu vederea multele si marile piedece, cari ni-se lungira aici in cale. Seraci'a, carea se latiesce totu mai multu in poporu, scumpetea ce domnesce de mai multi ani in tiera, epidemiele, precumu difteritis, coler'a, versatulu s'au bubatulu, cari au seceratu atâte vietí omenesci, tóte calamitatile acéste — lovindu vietí'a sociale preste totu — nu au potutu remané fora influentia daunosa asupra cercetarei scólei. De alta parte nici organele politice nu tóte ne-au datu ajutoriulu cerutu, ba dintr'o parte in locu de ajutoriu amu intimpinatu chiar paralisare pre fația a silintieloru nóstre.

Amu lipsí dela detorinti'a nóstra, pregetandu a revelá inclitei representantie acestu casu tristu, dar' caracteristicu pentru referintiele scolastece de astadi. Casulu e urmatoriu. Unu numeru considerabilu de copii deobligati a cercetá scól'a dein Riu-albu, lipseau cu totulu dela scóla. Invetiatoriulu reclamá de numerate ori ajutoriulu deregatorii politice locale. Vediendu in urma, cá nu ajunge la nici unu resultatu, recourse la pretoriulu concernente, cu numele Puy Zsiga. Tóte de giaba. Invetiatoriulu, cá se scape de ori-ce respundere, cere intrevenirea comitetului. Acest'a la 12 Fauru a. c. sub Nr. 168 adreséza domnului Puy o rogare, cá in insusi interesulu copiiloru absentí se benevoiesca a procede contra parintiloru nepasatori conformu articlului de lege XXXVIII, 1868. La 22 aceleia-si luni domnulu Puy ese in comuu'a Riu-albu spre a alege jude comu-

nale. Dupa finirea actului de alegere, d-s'a scóte charti'a comitetului, impartasiesce poporului adunatu originea si scopulu ei, si cetindu numele prunciloru absentí, dechiará cu vóce inalta, cá precumu pana acuma la aratarile invetiatoriului nu a facutu nemica, asiá nu va face nici in urm'a cererei comitetului, pana candu la scól'a aceea nu se va propune limb'a magiara. (Nr. comit. 233 ex 1874). Asiá se portá unu organu chiatu a-se ingrigí de implinirea legei! Sub atari impregiurari nu e mirare, déca numerulu scolariiloru la acea scóla nu a ajunsu a trece preste 30.

Éca inclita representantia, schitiata in pucine trasuri si numai in momentele sale mai principali activitatea comitetului, privitoria la bunastarea interna si externa a scóleloru granitiaresci. Ce resultatu practiculu au avutu aceste silintie ale comitetului in periodulu de 3 ani, se va vedé mai specialu dein unu altu reportu despre starea scóleloru cu finea anului scolastecu curentu, caruia inca ne vomu permite a-i dá cetire la finea reportului presentu.

Activitatea comitetului inse nu se terminá aici. In midiuloculu acestoru nesuiutie comitetulu mai avú a abate si atacurele intentate dein mai multe parti in contra autonomiei institutiunei nóstre scolastece, si a dotatiunei, ce compete scóleloru dein Orlatu, Hatiegu si Vaida-rece dein fondulu de proventé, pe basea unui dreptu vechiu de servitute.

In-cátu pentru autonomia, inspectorulu regescu scolastecu dein Brasiovu, vrendu a-si crea obiecte pentru sfer'a sa de activitate, in locu de a se ocupá de comunele — dorere inca prea numeróse — cari suntu inca cu totulu lipsite de scóle poporale, crediù a-si intórce privirile sale la lucrulu gata, adeca la scólele granitiaresci, se incercá a-le preface in scóle comunale si cá atari a le trage sub jurisdictiunea sa. Si fiindu-cá apromissiunile facute in comune, buna minte cá pentru cladirea de scóle noue le va esoperá dela regimu imprumuturi de câte 8000 fl., cari pe jumetate voru avea a se refundá éراسi, ér' pre alta jumetate se voru face, cumu sar' dice, perdute, nu avura nece unu resultatu, se intorse cátra ministeriulu regescu de culte si instructiune publica si prin informatiuni neesacte 'lu facú, cá cu emisulu de dato 28 Decembre 1872, Nr. 32900 se enuncie, cá scólele granitiaresci ar' fi comunale, fiindu-cá le-ar' fi dechiaratu de atari representanti'a generale dein Septembrie 1871.

In convingere, cá afacerea privesce pre representanti'a generale, comitetulu crediù a reservá actulu pentru cea mai de aprópe adunare generala. Intr' aceea inse lucrulu incepù rapede a-se ingrosia, consecintiele a-se manifestá nemidiilocitu. Vediendu acésta presiedintele comitetului, se simtí indetoratu a responde la emisulu ministerialu prin representatiunea sa de dato 30 Ianuariu 1873, descoperindu escelentiei sale d-lui ministru de culte si instructiune publica, cumu stá in fapta lucrulu cu scólele grani-

tiarești. Representatiunea se alatura sub /- cu rogarea, că incli'a reprezentantia se benevoiésca a-i dá cetire si a-se pronuncia, intru càtu presedintele comitetului a fostu unu interprete fidele alu vederiloru inclitei reprezentantie in obiectulu dein cestiune? Indata dupa espedarea ei, presedintele grabí si in persona la Pesta, spre a dá mai in detaliu esplicarile de lipsa. Spre intregire ne permitemu a adauge, că la acésta representatiune n'a urmatu nici unu respunsu pana in momentul de facia; de alta parte inse nici inspectorii regesci de scóle nu au incercátu de atunci incóce nici o ingerentia in administratiunea scóleloru nóstre granitiarești.

(Va urmá.)

Estrasu dein dioariulu vietii mele dela 15 Martie 1848 pana la 18 Ianuarie 1849.

Evenimentele dein anii 1848 si 1849, la cari a luat parte si natiunea romana dein Transilvani'a pentru apararea libertatii si a autonomiei sale, si pe mine, că fiu alu ei, m'au indatoratu, că amesuratu poteriloru mele si pusetiunei de parochu si protopopu gr.-cat. in Mediasiu, se concurgu cu ajutoriulu potentiosu, parte cá pastoriu sufletescu, parte mai tardiu cá membru de incredere alu natiunei, in sfer'a assemnata de càtra comitetulu nat. rom. in Sabiiu resiedinte: de vice-prefectu alu prefecturei compuse dein scaupele alu Mediasiuului si alu Seghisiórei; parte mai apoi denumitu si cá ajutoriulu provisoriu „ad latus“ administratiunei comitatului Cetatii-de-Balta, de càtra inaltulu comandante generale alu tierii br. Ant. Puchner.

Ambe acestea noue oficii civile impuse mie in acelu tempu estrordinariu pentru stramutarea lucruriloru, prin incingerea energiósca a revolutiunei unguresci, nu le-amu potutu portá mai multu cá 70 de zile.

Ce am intreprinsu in tempulu dela 15 Martie 1848 pàna la 8 Novembre aceluasi anu, dio'a primirei denumirii mele de viceprefectu; si ce am implinitu in urmatóriele zile pàna la 18 Ianuariu 1849 candu am fostu constrinsu, că se-mi scutescu capulu si famili'a, se cuprinde pe scurtu, in aci descriulu estrasu dein dioariulu vietiei mele. Descriendu acestea, me provocu pentru fie-care fapta la documentele adaose acestui estrasu.

Cu aceste notitii am fostu datoriu la istori'a patriei si a natiunei mele, că se concurgu si eu càtu de pucinu la pastrarea genuina a intemplantiloru dein cerculu lucrarei mele, implinite mai inainte de acést'a cu 26 ani. Si acumu me bucuru, ca m'a conservatu providenti'a divina cá se le potu transpune pentru posteritate la asociatiunea nóstra transilvana spre libera intrebuintiare.

Lectorele acestui'a va aflá, cumu in documentele alatarate acestui dioariu, straluce in miniatura

si activitatea cea intielépta si umana a comitetului nat. rom., carele — fara midiolóce materiali, si fara patrociniulu necessariu, — a potutu sustiené inaltiatu cu demnitate onórea natiunei nóstre, in tempulu acelu fórtu criticu, facia cu celea-lalte natiuni colocuitóre.

Inse in aceste notitii se ivescu ici coela, si de acelea semne, cari ni spunu destulu de luminatu, că — dupa D-dieu — numai càtu ne vomu ajutá cu poterile nóstre, atát'a va fi alu nostru; si numai atáta vomu poté lasá de ereditate si generatiuniloru care ne succedu noue.

Se ne deprindemu dara, dein esperienti'a trecutulu, a ne aduná intieptiune, carea are in drépt'a ei marire si onóre, éra in steng'a ei avutia si indestulare; — si a ne marí capitalulu fortieru corporali prin cumpetu in tóte, si prin manuearea armelor, cu cari se potemu luptá cu successulu doritu in dio'a cea rea.

Lugosiu, 28 Ian. 1875.

Din dioariulu vietiei mele de la pag. 81 pàna la pag. 97
in Folio.

Starea mea in an. fatalu 1848.

Pregatirile mai inainte de revolutiune.

Dupa celea intemplate in Pest'a in 15 Martiu, inca in 30 Mart. 1848 universitatea natiunei sasesci sub Nrulu seu 443 a provocatu pre toti cetatienii siesi subordinati, că pentru aperia intereselor in altulu regimu, in tempulu acest'a strimtoratoriu si periculosu, se se inarmadie; pentru aceea si magistratulu Mediasiuului din preuna cu comunitatea au despusu o comisiune pentru conscrierea tuturor cetatieniloru proprietari, fora deosebire de nationalitate, cari ar' fi abili de a portá arme; carea comisiune in cointielegere cu tatii vecinatiloru si cu 3 insi de incredere dein fie-care vecinatate, se implinésca acésta lucrare.

Éra pe mine m'a provocatu directorulu politiei Friedrich Biedersfeld cu datulu 1 Aprilie, că se provocu pe poporenii mei la intrare in gard'a nationale (sasésca). 1)

Poporulu meu provocatu s'a invoitu sub urmatóriele trei conditiuni:

1. Deca voru fi representati si Romanii in dieta, in magistratu si comunitate, dupa numerulu sufleteloru lor.

2. Deca din veniturile comune ale cetatii, bescericele, scólele si scolarii Romaniloru voru avé parte cá si ai sasiloru.

3. Deca parochiloru romanesci se va dá (dein terenulu comunu) portiune canonica in cuantitate si calitate cá celoru sasesci.

Si acést'a invoire o a susternutu magistratulu poporenii mei in 4 Aprilie 1848. 2)

In urm'a acesteia magistratulu a tacutu, — si a formatu gard'a nationala numai dein sinulu nationalii sale, si o a deprinsu in exercitiile militarii.

Intre acéstea in 3/15—17 Maiu a fostu adunarea nationala in Blasiu. La acést'a adunare numai pe departe amu potutu participa, dein cauza cà, cei ce au luat asupr'a sa misiunea de conducere — mi se paré cà se tragu de càtra mine, numerandu-me intre cei episcopesci numiti „Lemenyiani“; si asiá numai in campulu libertatii am luat parte la juramentulu nationalu, avendu langa mine pe Ladislau Nopcea, supr. comite destituitu, din comitatulu Hunidórei.

Dupa-ce am venitu acasa dela Blasiu, am adunatu pe preotii districtului, si amu asediatu cu densii o cointelegere mai de aprópe, si in bine si in reu.

Comunitatea nat. sasésca dein Mediasiu — nu sciu din ce motive — in siedinti'a sa tienuta cu finea lui Iuliu m'a dechiaratu de persóna suspecta, au incunoscintiatu pe magistratu, si s'au convoitu a me pazí in cas'a mea, cà se-mi scia tóte miscarile.

La doi vecini sasi de preste strata se in schimbá dio'a paz'a de gardisti sasi, — si noptea se duplicá in faci'a mea, si eu nu sciému pentru ce; pàna candu a 12-a di, o romana ne-unita m'a chiamatu la sene, sub pretestu cà-i bolnava reu, cà se me rogu lui D-dieu pentru ea. Acést'a cá sub marturisire, mi-a spusu, cà dens'a a fostu la cutare dómnia a lui H., la carea mai desu ajuta càte ceva la casa, si venindu d-lu ei necajitu dela senatu, a spusu dnei sale sasesce — nesciindu cà ea pricepe limb'a loru, „cumu-cà comunitatea a nebunitu, fiindu-cà a decisu cá se me omóre; si elu scie, cà-su nevinovatu, si protestulu lui, cá iei se nu-si patedie numele cu sange nevinovatu, nu s'a primitu; elu dara e neodichnitu, si stà se vina la mine, cà se-mi spuna, se'mi pazescu capulu“. Ea dara i'mi face cunoscuta acést'a primesdia, cà-i este mila de mine si de soci'a mea si de pruncii mei cei nevinovati.

Eu audiendu acéstea, i-am multiamitu si venindu acasa, dein intemplare am avutu sositi la mine pe parochii cei mai alesi, celu dein Agarbiciu si celu dein Copsi'a-mare. Conferndu eu cu densii in secretu, si aratandu-le din feréstra gardistii in vecini, m'au imbarbatatu, cà se protestediu la magistratu, si se iau responsabilitatea asupr'a mea pentru portarea Romanilor dein scaunu — uniti si neuniti, — deca si magistratulu va luá asupr'a sa, cà va tiené in freu pe sasii dein scaunu, cà se nu amenintie pe Romani cu rele.

Acesti frati preoti au mai luat asupr'a loru si acea onorifica misiune, cà mergundu acasa, voru spune si veciniloru preoti statulu lucrului, si voru dá instructiune, cà Romanii printre sasi pe ulitia si in ospetaria se amble mai multi la ol'alta, si se fia cu cumpetu in vorbe si in fapte, mai alesu se se apere de betia cá de focu.

Eu dara a trei'a di Luni in 7 Aug., carea a fostu a 14-a di a arestului meu de casa, dupa-ce mai alesu nóptea, acumu in doue nopti dupa olalta, m'am convinsu, cà adevratu pe mine me pasescu, si am auditu injuraturile loru si amenintiarile de mórte dise intre sene in adenculu noptii — m'am dusu in faci'a magistratului. unde erá toti adunati in siedintia, si fora nici o sfiéla seau reserva le-am spusu periclulu, in carele m'au incinsu pe mine nevinovatu, si am poffitu cá se iee la protocolu protestulu meu pentru securitatea vietii mele; deodata i-am assecuratu despre portarea cea leala a Romaniloru dein scaunu, si sub conditiunea mai susu insemnata am luat asupr'a mea responsabilitatea pentru Romanii dein scaunulu Mediasului.

Atunci presedintele Dan. Gräser m'a assecuratu, cà indata vá redicá assediulu si va demandá in cetate si scaunu: cà Romanii cu Sasii se traiésca in armonia.

Inse nu multe dile au trecut, si eu in 17 Aug. m'am intañosiatu érasu inaintea magistratului, si am documentatu periculele, cu cari amenintia Sasii pe Romani.

Si anume: cà s'au intielesu Sasii cu Ungurii, cà se exterminé de odata pe Romanii din Sasime, si cà pentru aceste vorbe avemu Sasi prinsu in Copsi'a, Bertanu si Freu'a; prin urmare eu i-mi retragu responsabilitatea data pentru Romani si pretendu, cà acést'a dechiaratiune a mea se fia luata la protocolu.

Magistratulu a si renduitu comissari investigatori in faci'a locurilor; éra dupa 4 dile m'au chiamatu la magistratu si mi-au spusu: „cà e adevratu cà sasii aceia au vorbitu ce nu se cade; inse unulu e betivu, altulu e prostolanu si alu treilea e nebunatecu“.

Eu facundu'mi observatiunile contrarie asupr'a acestui resultatu, si aducundu-le aminte, cà aceia daca aru fi fostu Romani, s'aru fi judecatu la pierdiare, amu remasu din nou statornicu pe langa protestulu meu si pe langa deslegarea mea de responsabilitatea asupra-mi luata.

Romanii dein Mediasiu sciindu acestea tóte, s'au invoitu, cà in 10. Sept. c. n. (Dumineca), se se legatuésca cu solemnitate in faci'a cetatii, inaintea bisericeii, cà voru fi fideli Imperatului si aug. case domnitórie, si tuturoru natiuniloru patriei; pentru iubire, voru respunde cu iubire si incredere deplina. Acést'a s'au si implinitu in dio'a perfipta, cu tóta solemnitatea si pietatea momentuositatei actului correspundietórie.

I. Inceputulu miscariloru revolutionarie.

Cu inceputulu lunei Septembre a anului 1848 latiendu-se faim'a, cà banulu Croatiei br. Ios. Iellachich se apropia cu ostea croata de Pest'a, unde erá adunata diet'a tierei, indata ministrulu Szemere tramite unu ordinu la deregatoriile transilvane, intru carele aratandu, cà Transilvania unita cu Ungaria

e in periculu, provóca cá toti se concurga cu ajutoriuu necessariu in bani si militia pentru apararea patriei comune.

In urm'a acestui decretu ministerialu, si natiunea romana din Transilvania, dupa esemplulu sasiloru si alu Ungurilor collocitori, a respunsu cu inarmarea generala a poporului.

Éra „in specie“ comunitatea romana dein cetatea Mediasiu adunandu-se in 15 Sept. a decisu, cá in puterea provocatiunei facute de cátra universitatea natiunei sasesci cu datu 30 Martiu 1848 Nr. 443, carea atunci n'a aflatu resunetulu intentionatu de cátra Sasi in anemile Romaniloru, cá adeca Romanii cu Sasi inpreuna se formédie un'a garda nationala sasésca, acum se iee asupra-si greutatea de a primi arme, pentru apararea vietiei proprie, si a familiei sale si pentru scutirea caminului si a bunuriloru sale, inse sub numele de garda nationala romana. 3)

Acést'a determinatiune a Romaniloru dein Mediasiu magistratulu in siedinti'a sa dein 16 Sept. Nr. 2334 o a primitu cu bucuria si a concediutu judelui cetatii, cá se despuua conscrierea Romaniloru abili de a portá arme.

In urm'a acestei resolutiuni conscriindu-se cei abili deintre Romanii locali, s'au aflatu 180 insi buni de a portá arme, éra acestia si-au alesu dein senulu seu capitanu pe Achimu Bunea, magistru de vigilia in pensiune, si s'au deprinsu in exercitiulu militariu.

Romanii dara dein Mediasiu mai 'nainte de adunarea dela Blasiu, carea a tienutu dela 16 pàna la 28 Sept., s'au constituitu pre sene in garda nationala romana; cà-ci adunarea dela Blasiu numai in 27 Sept. in numele poporului romanu a emisu proclamatiunea de inarmare si formare de gard'a nationala, precumu au formatu Sasii si Secuii inca dela 15 Martiu 1848. 4)

Éra imperatulu Ferdinandu cu datu Schönbrunn 22 Sept. spre incetarea resbelului civile intre Serbi, si revolutionarii Unguri, si impacarea spiriteloru interitate, a tramisu la Pest'a pre plenipotentiatulu seu comite Fran. Lámberg maresialu generalu. 5)

Inse pre acest'a, inainte de ce si-aru fi potutu implini missiunea in Pest'a, dupa-ce l'au si dechiaratu in dieta de proditoru alu patriei, rapediendu-se asupra'i, pe strat'a publica in dreptulu podului de preste dunare, o multime de fanatici l'au agrediatu, si in modulu celu mai infioratoriu l'au omoritu.

In urm'a acestei crudime, imperatulu Ferdinandu cu datu Schönbrunn 3. Oct. dechiarà diet'a de inchisa; denumesce pe br. Ios. Iellachich de plenipotentiatulu seu preste tóta Ungari'a, si partile ei incorporate, éra pe br. Adam Récssei de ministru-presiedinte, cu insarçinare de a compune altu ministriu nou. 6)

Atunci si canoniculu Timoteu Cipariu cá deputatu dietale, si episcopulu Leményi s'au retrasu dein Pest'a, cest'a la Clusiu, éra cel'a la Blasiu. 7)

Inse ministeriulu si diet'a ascultandu de Kossuth si pe partid'a lui, nu s'a desfiintiatu, ci au redicatu flamur'a revolutiunei in tóta tier'a.

In urm'a acesteia Secuii adunati in M.-Osiorheiu sub presidiulu comitelni Toldalagi cu datu 5 Oct. au emisu o proclamatiune, in carea spunu verde, „cà suntu vresmasi toturoru acelora, cari voru indrasni pre acestu pamentu ungurescu a lucrá in contr'a uniunei 8), seau in contr'a planuriloru tieriei unguresci, si jura asupr'a loru sangerósa isbanda.“

De ací voluntarii de unguuru (önkéntesek) in 9 Oct. c. n. au si prinsu pe tribunulu Vasile Popu, feciorulu preotului din Nasna, cu altii 11 Romani, si batendu-i tiranesce, i-au dusu la M.-Osiorheiu, unde in 16 Oct. l'au si spendiuratu. 9)

Cu ocaziunea prinderei a pre-atinsului tribunu, pre o fata de romanu o au taiatu cu sabiile.

Asemenea in 10 Oct. in satulu Bãrei au prinsu honvedii pe prefectulu Campiei Alex. Baternai seau Betraneanu din Bald'a si pe tribunulu Basil. Simonis dein Siarmasiu-mare, cu care ocaziune au omoritu 6 Romani si mai multi au ranitu. Pe acestia i-au dusu la Clusiu si in 15 Oct. c. n. i-au spendiuratu. 10)

Intre acestea, aristocratii Unguri cu Secuii inpreuna s'au adunatu la Agyagfalu in scaunulu Odorheiuului, 3 milliarie spre Ost dela Seghisió'r'a, si acolo in 15 si 16 Oct. sub presidiulu com. Emericu Mikó interim. vice-pres. guberniale, au decretatu: resturnarea monarchiei austriace prin revolutiune publica, si extirparea tuturoru, cari nu voru tiené cu densii; si de odata au dechiaratu de depusu pe comandantele militariu dein Sabiiu generalulu Ant. br. Puchner, si in loculu lui au denumitu pe cont. Baldacci.

II. Comitulu de pacificatiune alu natiunei romane.

Comandantele armatei imperiale generalulu Puchner intielegundu despre miscarile revolutionarie ale Magiariloru, cu datu 16 Oct. Nr. praes. 1328 a recunoscutu si intaritu comitetulu de pacificatiune, dupa cuprinsulu suplicei date de cátra deputatii si secretarii adunarei nationale din lun'a trecuta, tienute in Blasiu, la comandantele generalu.

Scopulu acestui comitetu a fostu: „tienerea pabei si a liniscei, si mai de aprópe intielegere cu celea-l'alte natiuni ale tieriei.“

Acestu comitetu s'au asediatu cu resiedinti'a in Sabiiu; éra cá membrii ai comitetului suntu subscrisi: Nicolae Balasiescu, Simeonu Barnutiú, A. Treb. Laurianu, Timoteu Cipariu, Florianu Michesiu si Ioane Branu.

Éra dein partea militaria s'a despusu intrevenitoriu majorulu Riebel. 11)

Acestu comitetu in 17 Oct. a despusu mai intaiu redicarea glóteloru armate, pentru desarmarea rebelliloru.

Éra Magiarii adunati in numeru de 18 insi sub protectiunea prefectului Acsente Severu la Blasiu, intielegându că consangeniiloru la Clasiu si M. Osiorheiu pre unii dein Romani ii tienu prinsi, éra pe altii i-au omoritu, emitu si iei cu datu Blasiu 17 Oct. o proclamatiune càtra Magiari si Secui, si càtra deregatoriile loru, cá se nu se oppuna Romaniloru, spre a nu se poté organisá militaresce si se dimita pe Romanii cei prinsi. 12)

Comandantele generalu Puchner, cunoscundu cà revolutionarii se intr'unescu si impoterescu, in 18 Oct. a emisu proclamatiune càtra tóte jurisdictiunile si locuitorii Transilvaniei, in carea dechiara, cà in puterea manifestului imperatescu dein 1 Oct., prin care Ungari'a cu partile ei impreunate, se pune sub legea martiale, densulu ie a màna in numele imperatului frenele gubernarei Transilvaniei, si asecurédia tuturor locuitoriloru tieréi sustienerea libertatei constitutionale, si egalitatea tuturoru nationalitatiloru. 13)

Totu in 18 Oct. emite proclamatiunea si la tóte trupele militare c. r. càte se affá in Transilvania, provocandu-le a remané fidele flamurei imperatesci, sub carea au juratu. 14)

Dar' si comitetulu de pacificatiune a emisu in 19 Oct. o proclamatiune càtra natiunea unгурésca si secuiesca dein Transilvania 15), alu carei cuprinsu pe scurtu e acest'a: cá se nu tiena cu fractiunea rebella, a careia caracteristica e vanitatea, trufi'a si nisuinti'a de a domni, lipsita de tóta bun'a intielegere si de tóta amórea de dreptate si umanitate, ci se se unésca cu Romanii pentru imperatulu, patria, lege si libertate; inse totusi déca n'aru ascultá de cuventulu mintiei cei sanetóse, ajungundu treb'a la lupta cu Romanii, se dea gratia celoru invinsi, precumu si muieriloru, prunciloru si betraniloru, si se nu depredédie tier'a fora scopu. Cà-ci deca nu suntu de unu principiu politicu cu Romanii, se respectédie totu-si principiulu umanitatei; si déca acestu principiu nu'lu voru observá iei, ci se voru arátá càtra Romani tirani, atunci si Romanii, cu dorere! voru fi constrinsi pentru apararea partidei sale a face asemenea" etc.

Totu intru acea di a pregatitu comitetulu si proclamatiunea cu datu 20 Oct. tiparita, si cu comitiv'a s'a dein 19 Oct. Nr. 10 tramisa in tóte laturile la barbatii de incredere ai Romaniloru. 16)

Cuprinsulu acestei proclamatiune e atát'a de laminatu si adeveratu, in càtu s'ar cuveni, cá fii Romaniloru se'lu prefaca intru sene asiá dicundu in carne si sange.

In acést'a se spune pe scurtu istoriculu suferintieloru Romaniloru de candu locuescu impreuna cu ungurii, atingundu, cà viati'a loru sub totu decursulu tempului acestuia n'a fostu alt'a, decâtu nu-

mai o vale de lacremi, o stare mai rea decâtu mortea, si decât iadulu insusi mai nefericita. Romanii de atunci pàna in dio'a de astadi n'au avutu di buna, n'au avutu dreptate, nici mila inaintea domniloru unguresci.... Inaltiatulu imperatu a datu o constitutiune santa.... cá se fia tóte natiunile in tocmai onorate.... si se nu mai asuprésca un'a pre alt'a;... inse domnii unguresci nu vréu se scia de nici o nationalitate romana, iei nu vréu se cunósca, cum-cà suntu si alte natiuni afara de cea unгурésca, nici nu vréu se scia de o constitutiune cá aceea, carea dà dreptu nu numai natiunei unguresci, ci si altoru natiuni.... Ei s'au sculatu chiar' in contra imperatului.... si au adusu tier'a in periculu de perire prin nelegiurirele celea infioratórie, care le-au facutu, si le facu in tóte dilele.... (acum Romaniloru), numai unu midiolocu este de a-si apará dreptulu, si acest'a este puterea.

Deci comitetulu provóca pre Romanii teneri la arme, cá dupa ce s'au luptatu destulu pentru streinii cei nemultiamitori, se se lupte acumu odata si pentru neamulu seu.

Apoi le aduce aminte, cumu au ucisu din Romani tóta vér'a o céta de unguri turbati.... Cumu orasiele celea mai de frunte locuite de magiari, intru cari ar' trebui se fia cultur'a cea mare, au ajunsu la cea mai adenca reutate; asia Pest'a a omoritu pe chipulu imperatului, pe mares. camp. locot. Con. Lamberg; cumu Clasiulu si Osiorheiu lu spendiurara ómeni nevinovati, si calcara in tina s. cuminecatura.

Éra in comitiva comitetulu arata, cà dupa mesurile luate, la fie-care turma de garda nationala s'au despusu si comanda militaria; de ací gard'a nimicu se nu intreprinda numai de capulu ei, fara conducerea comandantelui militariu, cà-ci acesta lucré dia dupa unu planu, si gard'a numai ajuta, si spriginesce operatiunile bellice.

(Va urmá.)

Epistol'a generariului Urban, adressata càtra colonellulu regimentului Nr. 50 cu ocasiunea aniversarei secularie dela Cened'a 1863.

Hoch- und Wohlgeborener, hochgeehrter
Herr Oberst!

Wenn die Dienstesverhältnisse es zulassen, werde ich gewiss nicht nur der freundlichen Einladung, sondern dem Drange meines Herzens auch folgen und unter meinen alten Regiments-Kameraden erscheinen.

Der Landtag in Siebenbürgen ist für die Verhältnisse Oesterreichs von ungeheurer Tragweite; er würde aber heute kaum tagen, hätten nicht die treuen Romanen anno 1848 an Nassod ihr Vorbild gefunden. Der Stamm des Regimentes 50 ist also

der fruchtbare Boden für die Entwicklung eines lange unterdrückten Volkes.

Mit herzlichem Gruss an Alle.

Ew. Hoch- und Wohlgeboren
ergebener Diener

Urban m. p., F.-M.-L.

Brünn, 6. August 1863.

Illustre si preaonorate domnule Colonellul

Déca'mi voru permite afacerile servitiului, voiú urma de siguru nu numai amicabilei invitari, ci si indemnului animei mele, si voiú vení între vechii mei cameradi.

Diet'a dein Transilvani'a pentru impregiurările Austriei este de inportantia immensa; aceea dieta inse mai cà nu ar' lucra astadi, déca credintiosii Romani in anulu 1848 nu aru fi luatú exemplú dela Nasaudu: asia dara tulpin'a regimentului 50 este acelu agru fertile, pe care a inceputu a sè desvoltá unu poporu detienutu in sierbitute indelunga.

Salutare cordiala la toti.

Alu Illústratiei Vóstre
servu devotatu

Urban

generariu maresialu locotenente de campu.

Brünn, 6 Augustu 1863.

Note la documentulu acest'a.

Scurtu, indesatu si adeveratu. Pàna a nu participa regimentele in modu activu la desfasurarea evenimentelor, tóte declamatiunile, conferentiele, conclusele, ducea numai la cruce, la pierdiare. Omenii isi periclitá viéti'a fóra scopu, foru unu planu fixu. Dein momentulu in care Urban smulse comand'a din man'a lui Iovich si chiamà pe junime la arme, natiunei i se si limpedira ochii sufletesci; atunci cunoscuramu in càtrau este calea, si sciamu, pentru ce se morimu. Diet'a Transilvaniei? Vedi bene, cà protestulu dela 1848 datu cu arm'a inpumnata in contr'a fusiunei, a fostu tienutu a mente la Vien'a pàna in a. 1863; dara apoi dein Septembrie 1865 incepura se'lu dea uitarei, chiaru romanii; de aici urmà errórea cea colossale abia mai commisa de intelligenti'a altui poporu, adeca intrarea in diet'a aristocratiei, deschisa la Clusiu, si participarea orbésca la lucrurile ei, pre candu diet'a dein Sibiiu inca totu nu era dissoluta, si nici cà s'aru fi dissolvitu, déca romanii aru fi tienutu la ea. Tóte errorile politice càte le-au commissu romanii dela 1848, li se potu ertá de càtra historici in consideratiune, cà intelligentiei îi lipsiá multu dein educatiunea politica, care nu se póte castigá in starea de sierbitute, si nici in una singura generatiune; apoi cà aceea intelligentia fusese asia de puçinu numerósa, in càtu ea nu ajungea nici macaru la indeplinirea de functiuni administrative si judecatoresci; dara desertarea de buna

voia dela diet'a dein Sibiiu si alergarea la cea privilegiata dela Clusiu, nu li se póte ertá asia usioru. In anulu acest'a apparú in Pest'a publicatiunea istorico-politica, titulata Értsük meg egymást (Se ne intielegemu unii pe altii.) Auctorulu ei este unulu din aristocratii cei mai bene informati in secretele regiuniloru superióre. Acesta descopere între altele multe, cà unulu deintre cei mai nepregetatori magnati care a midiulocitu inpaciurea unguriloru cu dinasti'a si realizarea dualismului, a fostu acelasiu comite Franciscu Nádasdy, care in calitatea sa de cancellariu de curte alu Transilvaniei, a submissu monarchului spre subscriptiune si a contra-semnatu tóte actele si rescriptele concernente la afacerile Transilvaniei si la diet'a ei, éra dupa aceea totu elu a tradatu pe romani si pe sasi, sub pretestu, cà aestia pré se cèrta multu între se-ne, si cà romanii prea uitara curendu starea de sierbitute in care se aflasera. Dara acésta prefacere a lucruriloru érá cunoscuta inca dein Februariu 1865, dein care cauza G. Baritiu a si disu in un'a dein siedentiele camerei deputatiloru in replic'a ce a datu professorului Herbst: „Mai luati-ve gur'a de pre ardeleni; cà-ci si asia noi suntemu aici numai provisoriu, de joi pàna mai apoi.“ etc.

Sub nici-unu cuventu, pentru nici-una specie de promissiune, Romanii nu trebuea se între in diet'a dela Clusiu, ci se fia pretensu meru redeschiderea dietei dela Sibiiu, care nu érá dissoluta, precunu voliescu unii, ci numai prorogata asia, in càtu in acelea dile in Transilvani'a érá doue diete. Suntu cunoscute argumentele rezervate, prin care s'au produsu acea erróre de mórte: Interesesele ecclesiastice de una, devotamentulu, lealitatea càtra dinastia si promissiunile ce i s'au facutu. de alta parte. In acelu casu inse tóte acelea argumente nu avea a face nimicu si nu cumpanea nimicu alaturea cu cele vre-o trei sute si mai multe de subscriptiuni ale monarchului, puse cu man'a sa la actele transilvane. In acestu casu avea locu procedur'a Croatiloru, carii s'au tienutu cu tóte braçiale de subscriptiunile prea inalte dein an. 1861, cu care in mana, de si dupa càtiva ani de patientia, au resitu minunatu spre salutea loru, dien inse si spre a tronului, si au castigatu deintru odata mai totu ce se póte da unei provincii autonóme, fara a periclitá càtu mai puçinu integritatea imperiului si securitatea tronului.

Inse acumu ce a fostu, a trecut. Se mai póte correge inca si acea erróre, si se va correge. A fostu se o patimu asiá cumu amu patit'o. Alta data vomu sci se dicemu cancelariului: Nu mintí me, nu'mi ambla cu sióld'a; uita-te ici la subscriptiunile tale; nu mai poti scuipa pe ele, cà acelea suntu in manile nóstre. Tiene mente, cà érași vei mai avea trebuintia de noi; de aceea se nu'ti mai bati jocu de acestu poporu.

Progressele limbei besericesci in Romani'a.

(Urmare.)

Acestu planu alu unificarei de limba este nutritu si ventilatu de mai multu tempu. Despre acésta se va convinge ori-cine are ocaziune de a conversá in acésta materia cu barbatii cei mai luminati ai clerului. Noi ne vomu luá voia a ne provocá, relative la cestiunea de fačia, între altii, la opiniunea unuia deintre prelatii cei mai distinsi ai Romaniei. Preasanti'a s'a benevolí a ne observá cu dat'a dein 27 Ianuarius 1875 st. v. unele cá acestea: „Noi din totu sufletulu ne alliemu la idee'a DV. cea cu adeveratu romanésca, de a se face óre-care analise critico-literaria, cu frumós'a intentiune privitóre la unificarea limbei romane. Noi la acésta nu deschidemu o cariera noua; ea este deschisa si practicata de parintii nostrii in cartile religióse, in care, si de dincoia si de dincolo de Carpati, s'a scrisu o singura limba, facéndu-se usu de aceeaasi orthografia, in cátu cu tóte separatiunile politice, natiunea romána a fostu pururea unita in limb'a bisericeii, si natiunile se distingu dupa limbi si nu dupa colori. Aici la noi s'a formatu centrulu séu atticismulu limbei románe, si ar' fi bine cá tóte dialectele se se dirigeze in cultur'a loru către acestu centru.“

„Eu speru, cá prin patrioticulu DV. indemnu, si Románii de dincolo voru intrevedea acelasi punctu de unire, pre care ilu vedemu si noi si DV.“

„In privintia cartiloru sacre si bisericesci eu de multu nutrescu dorinti'a, pe care si Dta o nutresci, cá se facu cartiloru bisericesci o correctura, sau mai bine a dice, o emendare seriósa, prin care se se mai curatie terminii cei straini si reu formati, dar' totuodata se li se conserve si clasicitatea loru; insa lipsescu până acum mijlócele, sau mai nemeřitu a dice, buna vointi'a...; dara bunu e Dumnedieu, eu nu desperu“ etc.

Candu preasanti'a sa dice cá nu despera, noi se'lu inticlegemu cá traductiunea de nou, séu fia si numai emendarea cartiloru sacre si a cartiloru bisericesci, se va realisá nesmentitu la tempulu seu, cá-ci societatea nóstra daco-romana a inceputu a'i simtí necesitatea. Dela conflictulu celu aprigu si chiaru hostile intemplatu între unu chiriarchu si între unu seculariu tocma in acésta cestiune a emendarei si purificarei de limba in cartile sacre, au trecut numai 16 ani. Acelu conflictu fórte dorerosu, vibrase prin tóte partile si treptele clerului si intru totu corpulu natiunale. In acea epoca, in care sisthem'a absolutistica strabatuse prin tóte arteriile statului si se consolidase de nou in baserica, ti s'ar fi parutu, cá progressulu limbei si alu literaturii nóstre nationale tocma pe terrenulu eclesiasticu si anume in eclesi'a orthodoxa are se fia sistatu cu totul. Éta inse, cá toti cáti desperasera pe atunci de progressu pe acestu terrenu, astadi vediendu acésta inaintare neasteptata, se simtu insielati in

modulu celu mai placutu, pentru-cá acelasiu progressu a intrecutu chiaru si sperantiile optimistiloru. Unde mai visá cineva inainte cu 16—17 ani, cá are se védia s. scriptura tradusa de nou si tiparita cu litere latine (1862); cá se voru afla chiaru episcopi carii voru tipari nu numai carti scolastice, ci si de rugatiune cu aceleasi litere; cá in afacerile eclesiastice se voru introduce aceleasi litere si multime de termini latinesci, pe carii tocma in acelu anu ii afurisise si mitropolitulu Ungro-vlachiei; cá Chiriarchii si Sinódele voru intemelia foi basericesci, care se voru scrie intr'o limba purificata, eleganta, si se voru tipari totu cu litere.

Intr'aceea pentru-cá generatiunile care ne succedu se'si póta face idea mai chiara despre resistenti'a ce avuse a intempina progressulu in trecutu, se ne intórcemu pe unu momentu la conflictulu susu atinsu.

Ioanu Eliadu-Radulescu, acelu literatoriu dein Munteni'a, care avea limb'a daco-romana in potestatea sa, precumu nimeni altulu inainte de elu, până in dilele exiliului seu, apucase a'si castigá la natiunea sa renume neperitoriu. Eliadu inse, cá si multi alti romani, incepuse a cunoşce inca inainte de anulu 1848, cá pe langa cultivarea limbei si a literaturii nationale mai sunt si alte conditiuni essentiali — sine quibus non — care se ceru la emanciparea de sub jugu si la asecurarea existentiei unui statu, a unei natiuni. Asia elu in Iuniu 1848 i-si tramise soçi'a cu pruncii in grija nóstra la Brasiovu*), apoi se si aruncá, cumu anu dice, cu capulu in diosu, in vultorile revolutiunii europene, ale carei valuri strabatusera până la palatulu lui Bibescu-Voda in Bucuresci. In Septembrie alu aceluiasi anu Eliadu esí in exiliu, pentru cá siepte ani se nu-si mai védia pátri'a sa. Cá mai tóte spiritele poetice, asia si alu lui Eliadu, agitatu totu-deauna între optimismu si pessimismu,arendui-se cá sisthem'a absoluta intensa mai in tóta Europ'a domina prea peste mesura lungu, desperandu pe atunci chiaru de venitoriulu patriei sale, mai vediu inca numai unu câmpu de activitate inaintea ochiloru sei: cultivarea limbei, acumu inse si pe terrenulu religiosu. Asia se apucá de traducerea Bibliei dupa textulu grecescu celu revediatu si tiparitu la Athen'a, in an. 1843. Eliadu apoi i-si motivá acésta intreprindere a sa între altele asia:

„Pierdiendu tóte illusiele, vediendu tóte sperantiile Romaniloru decadiute, si prin urmare nationalitatea nóstra in pericolu, alergam, cá parintii nostrii, la midiulócele si la modurile uniunei celei adeverate, la limba si la religie. Alergaim la traducti'a Bibliei in limb'a de astadi si a viitoriului

*) Famili'a lui I. Eliadu cu 7 prunci, a lui Chr. Telu cu 5, a lui Georgie Magieru cu 2, a lui I. Voinescu II. cu 4, tóte in grija lui G. Baritiu, carele'si avea si elu famili'a sa.

Romaniei. Fortiele mele devenira si mai tari, candu descoperiiu, cà noi Romani, filii ai Bisericei resaritului, n'avemu de mai multu de doi secolu de càtu Bibli'a data din Vaticanu."

Dupace tipari 4 còle din Biblia si 1/2 còla din asia numitele Biblice (specie de exegese sèu explicatiune), Eliadu transmise in primaver'a anului 1858 dela Parisu in Munteni'a si Moldov'a trei mii de exemplarie, anume la mitropolitu, cu rogare cà preasloru se binevoiésca a concede venderea Bibliei la cleru si la poporu. Traductoriulu mai tramise si in Transilvani'a puține exemplarie pe la cunoscuti de ai sei, anume si chiriarchului episcopiei transilvane orthodoxe. Acestu chiriarchu, Andreiu baronu de Siaguna, unu spiritu forte, barbatu de auctoritate mare in patria, bene vediutu la Curtea imperiale si in acea epoca aflandu-se in culmea potestatiei si a gloriei sale, candu cineva nu e dedatu a suferi nici umbra de resistentia, tocma in acelu anu terminase cu tiparirea Bibliei intregi, in formatu de foliantu, cu litere cirilice, dupa-ce mai antaiu ii supusese textulu intregu la revisiune, comparandu-lu cu textulu elinescu. Se intielege cà spesele unei editiuni precumu erá si acèsta, trebuia se fia fòrte considerabili. Preste acèst'a episcopulu mai avea inca si altu scopu, cà adeca dein venitulu curatu alu cartiloru basericesci, scolastice s. a., care esu in tipografi'a diecesana, se se formodie si unu fondu separatu, paremi-se, in favórea preoteselor veduve. Asia episcopulu (mai tardiu mitropolitulu), indignatu fòrte pentru intreprinderea lui Ioanu Eliadu, carele in calitatea sa de mirènu (seculariu) a „cutediatu“ a se apucá de traducerea Bibliei si inca intr'o limba cumu amu dice radicale, pe care apoi o tipariá in Parisu cu litere latine, prin cerculariulu seu archierescu dein 24 Maiu 1858 indreptatu càtra totu clerulu si poporulu siesi subordinatu, transmissu totuodata tuturoru chiriarchiloru basericei romanesci orthodoxe, pe langa ce ilu tractà cà pe unu nimeni, cà pe unu omu de nimicu, apoi totu-odata „osendí si afurisi“ bibli'a lui Eliadu, oprindu strinsu pe credintiosii sei, cà se nu cutedie a o cumpará, nici-a o cití; dupa aceea indata dein 25 Maiu incepù „a desbata intreprinderea acèsta parisiana in chipu jurnalisticu, unde mai pe largu au aratatu, cà acestu biblicistu parisianu nu respectèdia sciinti'a, nici legea positiva si nici invetiaturile ss. apostoli sèu ale altoru ss. parinti etc.“

In acelasiu anu vér'a, parentele Nifonu, mitropolitulu alu Ungro-vlachiei si exarchu alu Plainiloru, stimulatulu prin exemplulu datu dela Sibiiu, dupa tacere profunda de mai multi ani, surprinde pe societatea romanésca cu enciclica pastorale, carei asemenea nu se prea vediuse pàna atunci in Romani'a. Dara mitropolitulu Nifonu care cunoscea fòrte bene pe Eliadu si armele lui, se feresce a'i dice pe nume, ci dupa-ce se ocupa de alte cestiuni religióse si morali, adaoge: „Ati vediutu, cà unii din acesti

fi retaciti ai societatiei crestine voru se introduca innoiri in biseric'a nóstra, in limb'a si cartile ei, schimbandu numele lui Christosu in Christu si Crestu, alu preacuratei fetióre in Madonna, alu sfantulu duchu in santulu spiritu si altele cà acestea.“

Ioanu Eliadu, spiritu totu asia forte, si totu asia de ambitiosu cà si archiereulu Andreiu, unulu deintre cei mai buni hellenisti dein generatiunea sa, maiestru in dialectica, domnu preste armele cele mai pericolóse, cumu ironia impungatória, satir'a muscátoria si sarcasmulu ardietoriu, iritatu prin blaste-mele archiereiloru, se mai vediù si vetamatu fòrte greu in interesele sale materiali tocma pre candu se reintorcea in patria, incarcatu cu datorii pàna la sum'a de optu mii de galbini, si traindu numai dein mic'a subventiune turcésca midiulocita lui prin renumitululu ministru Ali-pasia. Acea maltratate ilu doru-se cu atàtu mai amaru, cà-ci precumu dicea elu, nu erá ardelènu, nu suditu austriacu, avea cine se'lu judece si se'lu condamnè acasa, in patri'a sa. Asia dara elu se rapedí asupra archiereulu Andreiu cu mani'a unei mame care si apara pe pruncii sei, si atàtu in „Biblice“, càtu si in diariulu „Nationalulu“ (fundatu de Vas. Boierescu, ministru actuale) ilu tractedia asia, precumu ii dà man'a se tractedie pe ori-cine unu Eliadu, carele fusese discipolulu celoru mai renumiti professori elini, discipolulu successoriu si propagatoriu determinatu alu ideiloru si aspiratiuniloru lui Georgie Lazaru, favoritululu si confidentele consultoru alu barbatiloru de statu esiti dein familiel Balènu, Balacènu, Campinènu, Filipescu, Ghica, Vacarescu, infruntatoriu curagiosu alu tuturoru assalturiloru si attentatelor rusesci incercate asupr'a nationalitatiei si autonomiei romanesci, omu care cunoscea totu-odata, pàna unde póte se ajunga in Orientu potestatea unui archiereu orthodoxu, si avea exemple de acestia cu sutele de inaintea sa. Asia dara Eliadu dice intre altele archiereulu Andreiu:

„Considerandu inse intre chierarchiele orthodoxe si episcopi'a romana din Sibiiu, nu lipsiiu d'a tramite capulu ei spre semnu de stima unu exemplariu din prim'a carte a Bibliei. Facundu inca si mai multu, cà unei parti bisericesci, cà unui confesoru, ii tramiseiu si prima jumetate de còla din Biblice, carte profana nepublicata inca, cà semnu de stima si mai mare. de veneratie si de confidentia. Acèst'a este istori'a traductiei Bibliei si a tiparirii ei, acèsta a Bibliceloru, ce este o carte cu totul profana, acèsta a portarei mele càtra Preasfintiti doi chiriarchi si càtra d. baronu Siaguna. Carea inse fù portarea sa càtra mine? Liberu de a aproba sèu nu fructulu sudoriloru mele; inse cà archiereu nu erá liberu de a divulga nimicu afara din ceea-ce cineva ii tramite in confidentia onorandu-lu. Erá datoriu, de nu ia placutu fapt'a mea, a'mi dá de scire, dupa cumu i comanda religia, a me lua in parte, adica a'mi serie

(fiindu absentu) si a'si dá parerile sale, si a'mi scrie inca si de alu doilea si de alu treilea, si atunci apoi se me faca cunoscutu eclesiei, spre a judeca ea. Domni'a sa, lapedanduse de episcopi'a sa, au lucratu cu cea mai condannabile din rele credintie; confunda intr'adinsu traductia Biblicii, pe care o declaru de „sacra“ si cá nu suferu in corpulu seu nici note nici commentarie, o confunda, dicu inadinsu cu ceealalta opera in adeveru profana, ce inca nu veduse lumin'a. In una potu se fiu in eróre séu de opinii diverse de ale bigotiloru de o parte si de ale ateiloru de alta, n'au inse de a me judeca decátu legile politice.“

„In Biblia inse este traducti'a cea mai fidela; nu potu fi judecatu, decátu déca dau originalulu celu adeveratu alu mamei nóstre biserice, si déca esprimu ideile cu adeveratu cuprinse in originalu. Despre limba inse, in carea traducu, n'amu se fiu judecatu; cá-ci Bibli'a s'a tradusu in tóte limbile si dialectele. Acum doue sute de ani fú ertatu d'a se traduce intr'o limba culta, capabila d'a representá ori-ce versetu, ori-ce vorba si insusi de a dá cuventu de ori-ce silaba a originalului mai bine de-cátu frances'a si alte sorori. In tóte limbile Europei s'a tradusu Bibli'a, si cu tóte acestea Bibliele vechi nu suntu considerate de neatinse, in fie-care epoca se retraduce din nou dupa innaintarea limbei.“

„Carii suntu acei pagani, ce cuteaza a injosí religi'a si a batjocorí orthodoxi'a pan'acolo, intru a o margini in cestiuini de limba, si sustienendu espre-siele cele mai hulitóre, a sustiené vorbele cele mai materiale si eterodoxe.“

„Sicofantele meu amesteca si stilulu biblicu si crestinu cu stilulu si linguagiulu mithologicu. Se ferésca Dumnedieu pre totu Romanulu si pre totu crestinulu, se tréca prin acele graduri de minciuni si de fabule, despre care „Telegrafulu“ i'mi cere patenta.“

„Eu cáta carte am invetiatu, am invetiát'o ací pe pamentu, in tier'a mea, dela dascalii crestini orthodoxi; limb'a elenica am invetiatu dela Elleni, cá Neofitu, Genadiu si Bardalachu, si candu am inceputu a pricepe cáte ceva, este, decándu m'am determinatu a uitá tóte, cáte am invetiatu dela ómeni, si a judecá cu mintea, ce fie-ce omu o are deadreptulu dela Dumnedieu. Si fiindu cá inaintea lui Dumnedieu si a bisericei ne aflamu vorbindu stiintia si literatura, cata a marturisi, cá nimicu nu scimu, si cu unulu me dau de celu mai umilu dintre toti Romanii, pentru-cá intieptiunea lumii acesteia nebunia s'a socotitu la Dumnedieu, si cine adaoge sciintia, adaoge durere.“

„Apoi theologi'a nu este o sciintia cá mathematicele si altele, cá se o pórtá studia cineva in statele Austriei, si unde archiereulu se iscalesce, adeca se pangaresce baronu, acolo nu prea mirósa a theologia orthodoxa. Theologi'a se invatia in cartile bisericii, „Telegrafulu“ inse nu se ocupa de acést'a,

ci apara Bibli'a din vaticanu si combate pre cea adeverata resariténa. Theologi'a orthodoxa se invétia astadi in Athena, unde dascalii, la carii am invetiatu eu, fura primii dascalii si regeneratori ai Greciei, nici unulu baronu, si toti cu vertutile, cutezu a dice, demne de ale crestiniloru primitivi.“

„Cuventulu celu mai mare, ce pune inainte „Telegrafulu“, este canonulu 64 alu soborului VI., ce dice: cá nu se cuvine mirénului se pornésca cuventu in publicu, seau se invetie, insusindu'si dregatoria dascalésca, s. c. l.; insa unde este cuventulu in publicu de dregatoria dascalésca intr'o simpla traductie, ce facu din vorba in vorba a Biblicii bisericei resaritului, ce n'au avutu Romanii pan'acum?“

„La edificarea unei biserice lucreaza mireni si adesea si evrei. Spre invelire, la lucrarea si poleirea templei, la zugravire nu se chiama archierei, déca nu scie acele arte, ci artisti competenti, fie de ori-ce doctrina séu religie. Candu s'au intrebatu vre-odata, de ce mani suntu facute vasele cele sacre ale bisericei, seau painea si vinulu, ce se prefacú in corpulu si sangele Mantuitoriului? Asemenea la traductie nu se chiama archierei si preoti, deca nu sciu limb'a, in care si din care se traduce. Eu in adeveru nu amu fostu chiamatu de nimeni, vorbindu despre ómeni, ci de circumstantiele cele grele si cá n'au mai remasu elenisti condiscipuli de ai mei. Dumnedieu scie, candu tiér'a nóstra va mai avea elenisti, cá Filaretu, cá Grigoriu si Ilarionu; si prin urmare fiindu chiamatu de datoria mea, crediu, cá suntu chiamatu de vocea lui Dumnedieu, caria me supuiu pana la martiriu.“

Pre cátu a duratu absolutismulu de diece ani in imperiulu austriacu, prin urmare si in Transilvani'a, ori-ce omu de auctoritate inalta, care era aparatu sub scutul regimului, potea se bajocorésca pe ori-ce omu privatu, ori-cumu iar fi placutu, ératie nu'ti era permisu cu nici unu pretiu a te apara in publicitate, ci déca te incercai se'ti cauti satisfactiune. érai indreptatu la tribunale, unde se sciá cá pe cei mari nu'i vei potea trage cu una cu doue. Eliadu isi luá satisfactiune acolo unde se affá si cu modulu cumu sciá elu asia, in cátu archiereulu Andreiu acumu se vedea scosu dein positiunea sa de offensiva si redusu la cea defensiva. Despre acést'a se póte informa ori-cine i va cití faimós'a apologia susu citata, dein 1 Octobre 1858, la care se vede si unu supplementu despre libertatea bisericeasca“ cu datu 4 Octobre 1858. In acea apologia se arunca in faci'a lui Eliadu insulte ne mai vediuete pana acilea dein pen'a nici unui archiereu romanescu. Cá de exemplu vomu scóte dein trensa numai câteva expressiuni pentru lectorii carii nu o voru fi cetitu, éra celoru carii o potu avea, le recomandamu cá se o perléga tóta cu attentiuene, pentru-cá ea merita mai virtosu dein punctu de-vedere chierarchicu, canonicu si historicu. Asia dara chierarchulu Andreiu manecandu dein principiulu fórte

disputatu si combatutu in lumea christiana de diverse confessiuni, că nici unui seculariu (mirénu), care nu face parte dein hierarchia, nu 'iar fi permis a traduce si publica carti sacre si carti theologice, nu se indestulí a combate pe adversariulu seu numai pe acestu terenu, ci ilu lovesce chiaru in caracterulu seu privatu si in conditiunile existentiei sale cá omu de honóre. Asia

Dupa-ce la pag. 3 a apologiei sale ii dice lui Eliadu, că „nu pentru limb'a, religi'a si bibli'a nóstra cea de până acumu a devenitu nationalitatea nóstra in periculu, ci pentru ilusiile si sperantiele prinse din vazduchu, la care au devenitu si parisianulu, carele vrea o limba noua si o biblia noua intr'unu chipu ilusoriu, va se dica, fàra de a le lasa se tréca acelea prin fasele ce le dictéda mintea sanetósa, sciinti'a si viéti'a practica etc.“, apoi la pag. 8 spunendu, „că a opritu si osenditu scrierile lui Eliadu, că eparchiotii sei se nu le citésca si se nu le cumpere,“ arata si caus'a, dicundu: că tóte acestea le-a facutu pe basea canonului 34 apostolescu; indata apoi ilu palmuesce cu acestea cuvete: „si sciendu eu, că Bibli'a si Biblicele puse in intrebare se scriu si se tiparescu de unu mirénu patatu*), carele au studiatu Bibli'a, candu in Chio scriá istori'a, precumu insusi marturisesce in apologi'a sa, si inca intr'o limba, care biserice'a nóstra intréga până acumu au ostendit'o si o osendesce“ etc. etc.

La pag. 12 archiereulu Andreiu pune pe martirulu natiunei si alu patriei Ioanu Eliadu alaturea cu Orsini, care adeca póte se face glóntie cá se omóre pe episcopii si pe mitropolitii besericei romanesi, ilu compara totuodata si cu assassinulu Verger, carele a infiptu pumnariulu in peptulu arhiepiscopului Sibour dela Parisu in momentele candu acesta erá se'si face rogatiunile de séra in biserica.“ Asia dara bietulu Eliadu, care in viéti'a sa nu portase nici una specie de arme, devene intr'unu resúfletu si assassinu!

La pag. 16 Chiriarchulu intiépa si mai reu pe Eliadu, scriendu: „Orsini revolutionariulu a fabricatu in tieri straine glóntie diavolesci asupra vietiei tisice a imperatului francesu; asia si miserabilulu acestu neromanu, tiepanduse (scosu, exilatu) din patri'a sa si din mijloculu correligionari-

*) Acésta insulta personale se póte intielege numai asia, că dela 1850 încóce arhieriei catholici si arhieriei orthodoxi din imperiulu austriacu au abjuratu cei mai multi de buna voia, altii de frica, cele mai multe principie si doctrine proclamate prin revolutiunile europene dein an. 1848, éra arhieriei căti au tienutu la ele, au fostu destituiti, internati séu exilati. Conferentiele episcopiloru tienute totu in a. 1850 la Vien'a si la Presburg au condamnatu chiaru libertatea, éra ide'a nationalitatiei o au declarat de idea si doctrina a lui Antichristu. De aci, toti căti mai tienea la ideile de acestea, trecea de revolutionari, agitatori, malcontenti, patati.

loru, compatriitoru si connationaliloru sei pentru faradelegi*).

Pe aceeași pagina Eliadu mai este numitu si „obraznicu si nebunu.“

La pag. 17 este éراسi declarat de „omu nebunu“, „patatu dela capu pan' la pitióre“, „omu de rea credintia“; totu acilea i se denéga si orthodoxy'a, dein cauza că la traductiunea sa ar' fi virítu cuvetele Bibliei din Vaticanu „Genesis, sancta, terra, congregatio, edificare etc.“

La pag. 18 „Biblicistulu parisianu“ este éراسi nu numai unu „desperatu“, unu „obraznicu“, dara si unu perfidu, „care intra mai antaiu cu piele de óie, si numai mai tardiu o lapeda pe acésta si remane cu cea de lupu.“

La pag. 21 se denéga lui Eliadu nu numai sciinti'a (in sfer'a theologica), dara si „onórea si probitatea“!

La pag. 23 Eliadu éراسi „se asemena ucigasiulu Verger, este totu-odata „turburatoriu, defaimatoriu, lupu rapitoriu.“

La pag. 25 Eliadu omu „arrogantu, calumniatoriu, inreutatitu, infernalu, fiu alu pierdiarei, sierpe, puiu de napírca.“

La pag. 31 Eliadu este numitu Iuda vendiatoriulu, si in fine tocma la urma, trantitu dreptu in Iadu cu cuvetele dela Math. c. 11 stichu 21—23 (Vai tie etc.) —

In dissertatiunea sa despre „Libertatea bisericesca,“ adaosă cá supplementu la apologi'a sa, chiriarchulu Andreiu sustiene cu tóta energi'a dreptulu de censura si interdicere (Syllabus) alu arhieriloru asupra celoru care s'aru ocupa cu descantece si farmecatorii si asupra ori-carei carti „minciunóse“, éra anume la pag. 34 recomanda praxea cea vechia de a arde asemenea carti, „că e bine a arde ori a nimici cartile cele rele, cá se nu mai face paguba, precumu se arde neghin'a“; éra acésta putere a chierarchiei o deduce dein Faptele apostoliloru capu 19 st. 18—19. Mai departe se defende inca si thesea cu mai multe exemple dein istoria, dupa care arhieriei aru avea dreptulu de a pretende ajutoriulu statului, alu imperatului, alu potestatiei secularie, in contra tuturoru căti aru cutedia se publice carti, pe care chierarchi'a nu le vrea, nu le sufere, le condamna, le afurisesce, si cere cá se se ardia tóte; deci auctoritatile publice

*) Déca e vorba de caracterulu privatu alu repausatului Ioanu Eliadu, apoi se dea Dumnedieu cá se fia toti romanii Munteniei numai asia ómeni de ómenia, adeca honesti, precumu fusese elu. Déca avuse defecte cá totu omulu in lumea acésta, apoi acelea 'i stricara numai lui si familiei sale. Defectulu seu erá, că nu sciá se crutie banii intru nimicu; castigá binisioru, dara nu crutiá. Casele, vii'a si tipografi'a i s'au devastatu cu totul de cătra cazaci si s'au prefacutu in grajduri de cai. In exiliu a traitu dein datorii.

se si fia obligate a le confisca si a le arde. (pag. 35 --37).

Nu'mi aducu amente, cá Eliadu se se fia mai ocupatu inea si de acésta a dou'a carte de blastemu; dara unde era se se si ocupe, candu de ací inainte nu mai pótea fi vorba de critica literaria, ci de cautarea onórei si a caracterului vetamatu.

Se mai vedusera si la romani mai alesu pàna in an. 1848 critice si anticritice literarie si istorice, precumu au fostu de exemplu cele care s'au escatu dela 1838 inainte intre Eliadu si Maiorescu, Eliadu si Saulescu dela Iassi, intre C. Negrutiu si unii ardeleni, intre Maiorescu si scriptorii sasi; dara tóte acelea, ori càtu de serióse, se potu considera numai cá jocuri in comparatiune cu lupt'a de viétia de mórte care a decursu intre chiriarchulu Andreiu Siaguna si Ioanu Eliadu. Si pentru-ce tóte acelea atacuri brutali? Pentru-cá dupa patru si respective diece ani se vedemu Bibli'a, si parti dein Biblia traduse de nou, séu incai emendate, atàtu prin mana de archierei orthodoxi dein Romani'a, càtu si prin altii, tiparite cu litere si intretiesute cu termini luati „dein Bibli'a dela Vaticanu“*), éra in a. 1873 se ni se dea a cití in foi'a basericsca fórte orthodoxa „Lumina“ Nr. 78 expressiunile ferbentei dorintie de a curati limb'a eclesiastica de termini „Slaveni“, si a se scóte „buchile din biseric'a nóstra nationala.“

Totusi manier'a acea brutale introdusa pe terrenulu basericescu si literariu mai alesu dela 1855 incóce si incórdata pàna la ruptura in an. 1858 trase dupa sene una consecentia funesta; ea adeca fú adoptata de càtra mai multi scriitori critici si criticastrii cá modellu. De aici apoi se potu esplicá nenumeratele personalitati, insulte mojicesci, confunderea afaceriloru private, particularie, ale individiloru, cu vocatiunea, cu activitatea loru publica, desvoltata in servitiulu patriei, alu natiunei, alu basericei; de aici si acea licentia desfrenata, care se vede in articlii si in corespondentiele unoru diarie. Acésta maniera se manifestà mai apoi si pe terrenulu politicu-nationale, unde avù éراسi consecentie triste. Multi incepura a se dedá cu expressiuni grosolane, cu limbagiu cá imprumutatu dein casarme, in càtu nu mai vrea se intieléga cuvente mai urbane, mai affabili, ci asteptá se'i vorbesci totu numai injurandu si batendu cu petiorulu in pamentu. —

In fine ajunseramu la atàta, in càtu se vedemu omu mortu, lovit cumu amu dice, cu pitiorulu, numai dein cauza cà nu erá de aceleasi opiniuni cá nu scimu cine.

*) Ce mai argumentu copilarescu! Cá si cumu adeca limb'a latina o aru fi inventatu si plasmuitu papii dela Rom'a cu cardinalii sei, si nu ar' fi existatu cu una miie de ani inainte de tóte patriarchiile christiane.

Acestea tóte erá de lipsa cá se le scimu, pentru-cá cu atàtu mai usioru se recunóscemu rapedele progressu pé care'lu face limb'a nóstra chiaru si pe terrenulu basericescu, de altumentrea conservativu in sensulu celu mai strinsu alu cuventulu; éra acumu se urmedie promissele specimini de limba dein s. scriptura. Ar' fi se incepemu cu traductiunea vechia; dara unde ne ajunge spatiulu? Presupunemu cá fiacare lectoriu are de inainte sa bibli'a vechia, séu incai Noulu testamentu tiparitu la Smirna in an. 1846, ori celu pucinu Evangeli'a si Apostolulu, pentru cá se póta compara texturile si variantele loru.

(Va urmá.)

Spre inaintarea scientieloru si arteloru.

In Romani'a se mai facù unu pasu inainte, pe care lectorii nostrii ilu potu cunóscce dein Statutele primei societati romane spre incoragiarea arteloru si scientieloru, dein cari scótemu aici càtiva articlii:

I. Scopulu, cerculu de activitate, resiedinti'a si durat'a societatiei.

Art. 1. „Prim'a societate romana, pentru incoragiarea arteloru si scientieloru“, este o societate anonima, fundata cu scopu d'a dotá pe publiculu romanu cu scrieri utile si instructive; d'a incoragia talentulu si scienti'a, dându ocaziune — principalmente junimei instruite — d'a-si desvoltá activitatea si cunoscintiele pe unu terenu mai folositoriu bine-lui publicu, si chiar' mai lucrativu pentru autoru, decumu este adi press'a periodica politica, pe a carei arena de lupte pasionate s'au aruncatu si se pierdu atàti'a scriitori relativmente eminenti.

Art. 2. In cerculu activitatiei acestei societati intra urmatóriele afaceri:

a) In generalu tiparirea, publicarea si vendiarea, pe contulu societatiei, a totu-feliulu de scrieri scientifiche, corespundiátorie necessitatiloru periodice ale publiculu romanu;

b) tiparirea pe contu strainu, a totu-feliulu de opere si publicatiuni private séu oficiale, cu absoluta excludere inse a diarieloru politice;

c) infintiarea succesiva — in raportu cu mi-diulócele societatiei — de ateliere de xilografia, litografia, calcografia si siderografia, de fondarii de litere, ornamente si masini tipografice;

d) cumperarea de totu-feliulu de opere manuscrise, cu scopu d'a le publicá si vinde in contulu si beneficiulu societatiei.

Art. 3. Manuscrisele cumperate de societate, devinu proprietate perfecta si absoluta a societatiei, fora a mai remané in viitoru autoriulu vre-unu feliu de dreptu asupr'a operei sale.

Art. 4. Operele manuscrise originale, se voru platí de societate pan' la 120 lei noui col'a de tipariu. Operele manuscrise traduse se voru platí pan' la

60 lei noi cól'a de tipariu. Poesiile isolate, care nu voru contiené celu puçinu o cóna de tipariu, se voru platí dela 5 pana la 50 lei noi pies'a.

Art. 5. Cól'a de tipariu se va socotí compusa dein 16 pagine 8-o de midiulocu, contienendu fia-care pagina celu puçinu 40 randuri de tipariu.

Art. 6. Odata unu manuscrisu priimitu de societate, se va platí immedialmente autórelui unu a-contu corespundiatoriu cu marimea operei sale, ér' restulu, pan' la integrala volóre, se va platí indata ce va esí de sub pressa prim'a editiune a operei.

Art. 7. Se va mai dá autoriului si in esemplarie tiparite, cate 10 % dein fia-care editiune a operei sale.

Art. 8. Societatea este in dreptu d'a-si insarciná imobilele sale cu hipoteci, pana la valórea lor reala.

Art. 9. Societatea pórtá numirea de „Prim'a societate romana pentru incoragiarea artelor si scientieloru“. Ea i-si are resiedinti'a in Galati, si are facultatea d'a-si stabili filiale si agentii, atatu in diferitele localitati ale statului romanu càtu si in strainatate.

Art. 10. Indata ce diumatate a capitalului de fundatiune, prevediutu la Art. 12 din Statute va fi subscrisu si diumetate dein sum'a subscrisa versata in cas'a societatiei, statutele aprobate de guvernul si firm'a inscrisa in registrele tribunalului competentu, conformu prescriptiuniloru codicelui de comerciul, societatea va incepe a functioná. Ér durat'a ei va continuá pana in momentul candu societatea se va disolve, in conditiunile stabilite de aceste statute.

Nr. 61—1875.

Procesu verbale.

luatu in siedinti'a ordinaria a comitetului „asociatiunei transilvane“ tienuta in 2 Martie c. n. 1875, sub presidiulu dnului vice-presiedinte Iacubu Bologa. Fiendu de facia domnii membrii Pav. Dunca, E. Macelariu, I. Hannia, Const. Stezariu, I. V. Rusu si dr. Dm. Racuciu.

§ 26. D. vice-presiedinte Iacubu Bologa aduce la cunoscintia, cumu-cà d'inpreuna cu d-nulu baronu Ursu, si-a implinitu trist'a missiune, cu carea fura insarcinati din partea comitetului, spre a asiste in numele aceluia la solemnitatea inmormentarei ilustrului defunctu Ladislau Basiliu bar. de Popp, fostulu presiedinte alu asociatiunei, carea s'a tienu la Reghinulu sasescu in 23 Fauru a. c. Arata domnu vice-presiedinte, cà acea inmormentare fù un'a dein cele mai pompóse, la carea luara parte poporu numerosu, preoti si inteligenti deintre tóte natiunile, si cà dela M.-Osiorheiu pana la Reghinulu sasescu, prin tóte comunele, pe unde au trecut cortegiulu funebrele, acel'a a fostu intempinatu de poporu numerosu. Ér còsciugulu inaltului defunctu fù insoçitu de calareti imbracati in vestminte de doliu (negre), si concomitatu de sunetele dolioase ale campanelor dela tóte besericele comunelor romane respective. In fine dechiara d. v.-presiedinte, cà atátu domnia sa, càtu si domnulu bar. Ursu renuntia in favórea asociatiunei, la recompensarea spe-

seloru, ce li s'au fostu acordatu prin conclusiunea comitetului dein 18 Fauru a. c.

Conclusiune. Raportulu domnulu vice-presiedinte se ia spre cea mai placuta cunoscintia, pre langa expresiunea recunoscintiei fratiesci pentru ostenelele si sacrificiale prestate cu asta ocaziune dein partea susu amentitiloru domni, in onorea celui mai ilustru, mai distinctu si mai devotatu barbatu nationale.

§ 27. In nexu cu raportulu d-lui v.-presiedinte luandu cuventulu domnulu comembru E. Macelariu, se afla indemnatu a aduce inainte urmatóriele: In „Telegr. romanu“ Nr. 12 din 1875, se dice in modu afirmativu, si pe langa express'a insemnare a numelui: cà istori'a „condeiulu simbriasiu“ apparutu in „Orientulu latinu“, contiene pseudobiografi'a baronului L. B. Popp. Acestu asertu alu „Telegr. romanu“ plesnesce in façia adevurul, onestatea si simtiulu de umanitate si crestinatate; manifestéza unu spiritu spurcatu, o anima perversa; elu appare si trebuie se appara in ochii ori-carui nepartinatoriu si cunoscatoriu alu nenumeratelor merite, ce si-a castigatu marele defunctu susu numitu pentru patria si natiune, in intregu decursulu vietiei sale, — de o evidenta blasfemia, nu numai asupr'a marelui acestu defunctu, ci si insusi asupr'a asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, — alu carei presiedinte a fostu de trei ori alesu, respective realesu; — si de órece demnitatea membriloru comitetului, pietatea acestor'a càtra memori'a marelui si ilustrului defunctu, asemenea si simtiulu de umanitate si moralitate vetamatu in modu atátu de temerariu si brutale, nu permitu a trece cu tacerea, preste acésta blasfemia, se roga (numitul comembru), cà on. comitetu, se benevoiésca a primi urmatóri'a

Propunere

Comitetulu 'si esprima profund'a sa indignatiune pentru blasfemi'a comissa in „Telegr. rom.“, fora ansa si fora dreptu, prin aplicarea „condeiului simbriasiu“ la persón'a fostului presiedinte alu asociatiunei transilvane, Lad. Bar. de Popu.

Conclusiune. Propunerea acésta fiindu intempinata de consimtiementulu membriloru presenti, se adopta cu unanimitate, si se redica la valóre de conclusu alu comitetului. (A se conferi articolulu dein foisior'a Orient. lat. Nr. 11 1875 intitulatu: „Istori'a unui condeiu simbriasiu“ pag. 41, 42, cu not'a Telegr. rom. deintre „Varietati“ Nr. 12, 1875, column'a ultima pag. 48, care se alatura la acestu procesu verbale.)

§ 28. D. cassariu presenta conspectulu despre perceptiunile si erogatiunile casei asociatiunei, pre tempulu dela siedinti'a ordinaria a comitetului din 2. Fauru a. c. pana la siedinti'a presente. Dein acelu conspectu, resulta, cà in restimpulu numitu, s'au incassatu 151 fl. 38 cr. si s'au erogatu 439 fl. 50 cr. (Nr. prot. 59, 1875.)

Spre sciintia.

§ 29. Totu D. cassariu presenta conspectulu despre starea fondului academiei, pre tempulu acestei siedintie, dein carele se vede, cà fondulu academiei are degiá in proprietatea sa 13,032 fl. 32 1/2 cr. (Nr. prot. ag. 60, 1875.)

Spre sciintia.

§ 30. In nexu cu conspectulu cassei de sub § 28 se raporteza in specialu despre banii incursi la fondulu asocia-

tiunei, dela siedinti'a ord. a comitetului, dein 2. Fauru a. c. pâna la siedinti'a presente, si anume:

a) cá procente obvenitõrie cu 1. Fauru a. c. dupa couponii obligatiuniloru de statu unificate 12 fl. 60 cr. (Nr. 44, 1875);

b) cá procente obvenitõrie cu 1. Fauru dupa actiunile bancei gen. Transilvani'a 84 fl. (Nr. 45, 1875);

c) dela d. doctorandu in Vien'a, Alesandru Grama, ultima rata dein sum'a de 200 fl., ce a avutu de a o recompensá la fondulu asociatiunei cu 10 fl. (Nr. 53, 1875);

d) cá tacse de membrii ord. si pentru doue diplome 12 fl. (Nr. 41, 51, 1875);

e) cá prenumeratiuni la „Transilvani'a“ pe 1875, 17 fl. 50 cr. si 1 galb. (Nr. 41, 42, 50, 51, 56, 1875).

Spre scientia.

§ 31. In nexu cu conspectulu despre starea fondului academiei de sub § 29 se raporteza despre banii incursi la fondulu academiei, pe tempulu dela siedinti'a comitetului dein 2 Fauru a. c. pâna la siedinti'a presente, si anume:

a) cá procente obvenitõrie cu 1 Fauru a. c. dupa couponii obligatiuniloru de statu 16 fl. 80 cr. (Nr. prot. 44, 1875);

b) cá interese obvenitõrie cu 1 Fauru a. c. dupa actiunile bancei gen. Transilvania 29 fl. 40 cr. (Nr. 46, 1875).

Spre scientia.

§ 32. Se presenteza unu documentu alu cassei, prin carele se constatéza, cumu-cá 2 galb. s'au schimbatu in Bnote cu 10 fl. 40 cr. v. a. (Nr. 57, 1875).

Spre scientia.

§ 33. D. comembru E. Macellariu, cu provocare la conclusulu adunarei gen. a asociatiunei dein 1872, propune, cá dein partea comitetului se se faca pasii necesarii la comisiunea tipografiei archidiecesane gr.-orient. dein Sabiiu, pentru-cá concursale la stipendiale si ajutoriele asociatiunei se se póta publicá in „Telegr. rom.“ fora de a se cere taxe de insertiuni, avendu de a se solvi dein partea asociatiunei numai competintia timbrale.

Propunerea se primesce si se redica la valõre de conclusu.

§ 34. Comisiunea exmisa in siedinti'a comitetului dein 2 Fauru a. c. prin referentele seu d. Constantinu Stezariu raportéza in caus'a computului substernutu dein partea d-lui secretariu G. Baritiu, despre perceptele si erogatele foiei asociatiunei pe anulu 1874.

Numit'a comisiune arata, cumu-cá in decursulu anului 1874, au incursu, cá prenumeratiuni la Transilvani'a si pentru esemplaria vendute 527 fl. 15 cr. si cá s'au spesatu pentru edarea fõiei 825 fl. 55 cr. - la care computandu-se si remuneratiunea Redactoriului cu 400 fl., sum'a speseloru face 1225 fl. 55 cr.; asia dara resulta unu supererogatu de 698 fl. 40 cr. dein carele, subtragundu-se, unu restu de 83 fl. 79 cr. ce cu finea anului 1874 se afla disponibilu la Redactiune, remane supererogatul pe 1874, de 614 fl. 61 cr.

Comisiunea aflandu computulu numitului domnu secretariu I. si redactore, pe deplinu es actu, propune a i-se dá ratiocinantelului absolutoriu (Nr. 35, 1875).

Propunerea se primesce.

§ 35. Secretariulu II. raportéza despre coprinsulu testamantului, repausatului Michailu Harsianu dein G. Hodacu, tra-

mesu la asociatiune dein partea judecatoriei cercuale regia dein Reghinulu sasescu in copia legalisata (Nr. 39, 1875).

Se preda spre esaminare si opinare juridica dlui comembru dr. Dem. Racuciu.

§ 36. Se presentéza testimoniele scol. pe Sem. I. 187⁴/₅, a stipendiatiloru asociatiunei: Marcu Munteanu si Emilianu Popoviciu, ambii ascultatori de clas'a III-ea la scõl'a reale dein Sibiiu.

Dein respectivele testimonia resulta, cumu cá ambii stipendiati au reportatu clase gen. de progresu: prima cu eminentia = 1. Classe mit Vorzug (Nr. 40, 1875).

Se ia spre scientia.

§ 37. Secret. II. raportéza, cumu-cá in urm'a conclusiunei comitetului dein 2 Fauru a. c. a transpusu in primirea dlui directore Bas. Petri, cate unu esemplariu gratuitu dein Transilvani'a de pre anii 1869—1874 inclusivu, pre seam'a bibliotecei aloru 20 scõle dein comunele fostului regimentu romanu de granitia 1. (Nr. 47, 1875).

Se ia spre scientia.

§ 38. D. parochu in Sabesiu, Nic. Lazaru, se oferéza a dá pre seam'a asociatiunei, colectiunea sa dein diuariulu Albin'a (necompleta) pre langa conditiunea, de a i se dá in schimbu fõi'a Transilvani'a dela prim'a aparere, pana la 1870 inclusivu, carea voiesce a o testá pentru infientiand'a biblioteca la scõl'a popularia dein Sibiiu (Nr. 48, 1875).

Se acorda cererei respective, cu acea observare, cá dein 1868, nu se afla esemplaria disponibile dein Transilvani'a.

§ 39. Dn. secretariu I. G. Baritiu, cere cá comitetulu asoc. se benevoiesca a dispune, cá pentru ilustrulu filoromanu Em. Picot, se se trametia cate unu esemplariu gratuitu dein Transilvani'a dela prim'a aparere a aceleia pana in presente (Nr. 49, 1875).

Secretariulu se insarcinéza a transmite amentitului D. Picot, colectiunea intréga dein Transilvani'a de pe anii 1869 — 1874 inclusivu.

§ 40. D. Redactore Ios. Vulcanu, rescrie, cumu-cá n'are esemplaria disponibile dein Famili'a de pre anii 1673 — 1874, spre a poté satisfice cererei comitetului dein 2 Fauru a. c. Nr. 38; a dispusu inse, cá pre anulu cur. 1875 se le trametia dein fõi'a sa, cate unu esemplariu gratuitu si pentru bibliotec'a asoc. (Nr. 54, 1875).

Se ia spre scientia.

§ 41. D. invetiatoriu dein Domanu (in Banatu) Iosifu Olariu se oferéza a dá pre seam'a asociat. colectiunile sale de mai multe diuarie romane pre langa õresi-care recompensa dein partea asoc. (Nr. 55, 1875).

Se decide: a se rescrie respectivului oferitoriu, cá se indigiteze pretiulu celu mai moderatu, ce ar' cere pentru colectiunile, ce posiede dein fia-care diuariu deosebitu.

§ 42. Universitatea natiunei sasesci, tramete pre seam'a asociatiunei unu esemplariu gratuitu dein protocolulu conflusului universitatiei, tienutu dein 16 Novembre pana in 10 Decembre 1874 (Nr. 58, 1875).

Se primesce pre langa expresiunea recunoscintiei protocolului, si se transpune dlui bibliotecariu, spre a se inferi in registrulu bibliotei asoc.

Verificarea acestui procesu verbale, se concrete dom-
nileru membrii: P. Dunc'a, I. Hanni'a si Const. Stezariu.

Sibiuu datulu cá mai susu.

Iacobu Bologa mp.
v. presiedinte

Ioanu Rusu mp.
secret. II.

S'a perlesu si verificatu. Sibiuu in 3 Martiu 1875.

I. Hanni'a mp.

P. Dunc'a mp.

Stezariu mp.

Bibliografia.

A se luá spre scientia!

Cartea despre mesurile cele noue, cari se voru intro-
duce in modu obligatoriu dela 1 Ianuaru 1876, compusa de
professorulu si redactorulu „Economulu“ Stefanu Popu, sub
titlulu:

„Mesurile metrice,“

care contine pertractarea frangeriloru diecimali, sistemulu
metricu in alaturare cu mesurile cele vechi si geometri'a apli-
cata, cu figuri; se vende numai cu 40 cr. v. a. exemplariulu,
la autoriu in Blasiu si la dd. dein urmatóricle locuri: In
Sabiuiu la W. Krafft, in Brasiovu la H. Zeidner librariu, in
Desiu la redactiunea „Predicatoriulu“, in Lugosiu la Adolf
Auspitz librariu, in Oraviti'a la I. E. Tieranu librariu, in
Beiusiu la Al. Wachter librariu, in Reginu la d. Georgiu
Maioru, invetiatoriu primariu.

Despre valórea acestei carti, credemu cá e destula do-
véda impregiurarea, cumu-cá s'a recomendatu si introdusu,
afora de un'a, in tóte veneratele diecese romane, mai departe
s'a recomendatu prin mai multi din inspectorii reg. scolasteci,
prin unele oficiole comitatense si districtuali, e introdusa
cá carte scolastica in gimnasiale romane, si autoriulu ei e
provocatu prin autoritati competente a o edá si in limb'a
magiara; ér' in restempu de 2 luni s'au vendutu dein ea la
1500 exemplaria, o raritate in literatur'a romana de dincóce
de Carpati!

Cine vrea a trage câte unu exemplariu singuratecu, se
tramita prin asemnatiune postale 46 cr. la redactiunea
„Economulu“ in Blasiu, ori la firmele de mai susu, si va
primi unu exemplariu, in legatura crucisia, franco; ér' cei
ce voru atrage 10 si mai multe exemplarie de odata, voru
primi dela 10 unulu rabatu.

Poesii popularie romane, adunate si intocmite
de Simeonu Fl. Marianu, tom. I. Baladele. Cernauti
1873. 8-o micu, 220 pag. Pretiulu 1 fl. 10 cr. v. a. Se afla
de vendiare atátu in Cernauti, cátu si pe la librarii. Zelo-
sulu acestu compilatoriu de poesii si cantece nationali are
gata si collectiunea de Doine, care au se dea unu alu II-lea
tomu, cu conditiune inse, cá publiculu se'lu ajute.

Alu III-lea volumu dein a II a editiune dein „Croni-
cele Romaniei séu Letopisitiele (annalele) Mol-
daviai si Valachiei“, revediuata, indiestrata cu note,
biografie si facsimile, cuprindiendu mai multe cronice nepu-
blicate inca; si, cá adausu: „Tablele istorice ale Romaniei“
dela 1766 pana la 11 Februariu 1866 de Michailu Co-
galniceanu; multu asteptatulu alu III-lea volumu alu
acestei editiuni, a esitu de sub tipariu si se afla de vendiare
la librariile principali dein Bucuresci.

A mai dice ceva asupr'a acestei publicatiuni, aru fi de
prisosu; pentru-cá a vorbitu destulu pentru dens'a editiunea
antáia, dein care este mai multu tempu de candu nu se mai
afla in comerciulu nici unu singuru exemplariu, macaru cu
ori-care pretiu.

Volumele acestea cuprinde: Prefatiunea. Annalele Mol-
daviai (1662--1729) atribuite lui Nicolau Mustea. — Cronic'a
anonima a Moldoviei (1662—1735) tradusa in grecesce de
d. A. Amiras. — Annalele Moldaviai (1741—1769) de Spa-
tarulu Ioanu Cant'a. — Annalele Moldoviei (1733—1774)
de Enache Cogalniceanu. — Stichuri asupr'a perirei boieri-
loru Moldaviai Bogdanu si Cuz'a, de Enache Cogalniceanu. —
Condic'a obiceiuriloru vechie si noue (Ceremonialulu curtii)
ale domniloru Moldovei de Georgiache alu douile logofetu,
1762. — Tragedi'a séu Eteri'a Greciloru dein 1821, de vor-
niculu Alessandru Beldimann. — Tractatele inchiate de
cátra Bogdanu voivodu alu Moldaviai cu sultanu Bajazet II.
de logofetulu Nicolau Costinu. — Appendice.

A esitu de sub tipariu:

Istori'a patriei pentru scólele poporali romane
dein Ardealu. Ed. II. Blasiu 1875 de I. M. Moldovanu. 94
pagine 8-o, tipariu curatu, chartia buna, cuprensulu cunos-
cutu. Legatu in table tari, se vende numai cu 32 cr. la
autoriulu. La 10 exempl. se dau 2 ex. gratis.

Totu acolo in Blasiu se afla:

Acte sinodali ale basericei romane de Alb'a-Iuli'a
si Fagaraslu. Tom. I. Blasiu 1869. Pagine 194 cu 1 fl.
Tom. II. Blasiu 1872 pag. 124 cu 70 cr.

Actele conferintiei tiente la Alb'a-Iuli'a in
13--14. Aprile 1871 cu 25 cr.

Fundatiunea fericitulu Alesandru St. Siulutiu.
Blasiu 1870 cu 30 cr.

Spicuire in istori'a basericesca a Romaniloru, re-
spunsu la Contr'a-critic'a dlui N. Pope'a. Blasiu 1873.
Pagine 82, cu 40 cr.

Archivu pentru filologia si istoria, de T. Cipariu.
Anulu I., II., III. si IV. anulu cu câte 3 fl., inse anulu I.
nu se dá separatu.

Gramatec'a limbei romane. Partea I. de T.
Cipariu (premiata da societatea academica), cu 1 fl. 50 cr.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. pre tempulu dela siedinti'a ordinaria a comite-
tulu asoc. dein 2 Fauru pana la siedinti'a dein 2 Martiu 1875.

I. Dela dn. advocatu in Zelau dr. Ioane Nechit'a tacs'a
de membru ordinariu pre 187³/₄ si 187⁴/₅ 10 fl.

II. Dela dn. comerclante in Hatiegu, Nicolau Petroviciu
tacs'a de m. ord. pe viétia una obligat. urb. trans. in valóre de
100 fl. m. c.

III. In nexu cu banii publicati in Nr. 4. alu Transilvaniei
pag. 48 se adauge: cumu cá prin directiunea despart. cerc. alu
Reghinulu sasescu s'a mai tramesu la asoc.:

Dela dn. Simeonu Popescu studente in Lipsia, cá tacs'a
pentru diploma 1 fl. Dn. cancelistu advocatulu in Reghinu Va-
siliu Sigmireanu cá tacs'a pentru diploma 1 fl. Dn. Georgie
Maioru cá tacs'a de m. ajutoriu 1 fl. Dn. George Albu cá
tacs'a de m. ajutoriu 1 fl. Dn. Teodoru Fekete-Negrutiú cá
tacs'a de m. ajutoriu 1 fl.

Sibiuu 2 Martiu 1875.

Dela cass'a asociat. trans.